

דף יח.

עין משפט ב ג.

או"ח סימן רנב סעיף ה

ה. ו. מותר לפתוח מים לגינה והם נמשכים כל השבת ^ז, וכן להניח קילור ^ק שזה סם של רפואה ונשאר שם בשבת לעשות פעילותו, אע"פ שאסור להניחו בשבת.

ה. ז. מותר לתת מוגמר דהיינו לבסם הכלים ^ר והם מתגמרים מאליהם כל השבת, ואפי' המוגמר מונח בכלי, שאין אדם מצווה על שביתת כליו ^ש.

ה"ה שמותר לתת שעורים בחבית לשרותן ^ת, וכן טוענים קורות בית הבד או הגת מבעוד יום על הזיתים והענבים ^א, והשמן והיין היוצא מהם בשבת מותר ^ב.

וכן מותר לתת חטים לתוך רחיים של מים סמוך לחשיכה והם נטחנים בשבת.

הגה: ולא חוששין להשמעת קול שיאמרו רחיים של פלוני טוחנות בשבת.

צ. ומשמע דאפי' המים הולכים דרך ר"ה מותר, כה"ח אות מ"ט.

ק. על העין, אע"פ שאסור להניח בשבת משום ממרח, אבל קילור רך וצלול אפי' בשבת מותר להניחה ע"ג העין ואם זה לרפואה אסור משום שחיקת סממנים, ורק לתענוג בצלול מותר. ועיין בכה"ח אות נ'. ועיין בשו"ע סי' שכ"ח סעיף ד' דאפי' עביד לרפואה ע"ג העין בצלול ומוכן מערב שבת מותר.

ר. ולא חיישינן שמא יחתה דאם יחתה יעלה עשן וישחיר הבגדים, ב"ח.

ש. אפי' מדרבנן אין איסור, וקיי"ל שביתת כלים לאו דאורייתא ואפי' אם הכלי עושה מעשה בשבת.

ת. דהוי גיבול והוי לישה, כמ"ש בסי' שכ"א, ואם הם שלמים חייב משום זורע כמ"ש בסי' של"ו סעיף י"א.

י. ולתת צימוקים בשבת במים לעשות מהם משקה, המהריט"ץ בסי' ס"ט התיר, והרב נסים רוזליו אסר, וע"כ יש להחמיר מלשרותן בשבת.

א. והיינו שנתרסקו הענבים והזיתים קודם השבת מטענית הקורה, שאז גם אם יסחט אותם בידיים אח"כ אין בהם איסור תורה, אבל בלא נתרסקו מערב שבת המשקים היוצאים מהם אסורים שמא יסחוט, מ"א ס"ק י"ח, וכ"כ הט"ז בס"ק ו' בדעת השו"ע דדי אם נתרסקו בטענית הקורה, אבל לדעת הטור אין היתר ליין והשמן היוצאים אלא בנתרסקו תחלה ואח"כ הטענים בקורה מע"ש. כה"ח אות נ"ט.

ב. כ"כ הט"ז בס"ק ו', ועיין בסי' ש"כ סעיף ב'.

ויש אוסרין ברחיים או בכל מקום שיש לחוש להשמעת קול^א, וכך נהגו לכתחלה, אם לא במקום הפסד שיש להקל.

הגה: מותר להעמיד כלי משקולות מערב שבת להודיע השעות בשבת^ד, אע"פ שמשמיע קול כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מערב שבת.

או"ח סימן רמו סעיף א

א. מותר להשאיל ולהשכיר כליו לאינו יהודי^ה אע"פ שהוא עושה בהם מלאכה בשבת, משום שאין אנו מצווים על שביתת כלים^ו.

וי"א שהכלים שעושים בהם מלאכה^ז כמו מחרישה^ח וכיוצא בזה אסור להשכיר לאינו יהודי בערב שבת^ט, וביום חמישי

ג. אבל אם הרחיים של עכו"ם מותר, רק שהישראל לא יעמוד שם בעת הטחינה שלא יאמרו שלוחו הוא.

ואם הטחינה נעשית ע"י בהמות וזה של ישראל פשוט דאסור שהרי מצווה על שביתת בהמתו, ב"י.

ד. ולא דמי לרחיים ששם יסברו שנתנו החטים בשבת, אבל בכלי משקולות כולם יודעים שעשאו מאתמול, ולומר לעכו"ם להעמידו בשבת אפשר שיש בזה מלאכה דאורייתא, ודוקא שבות דשבות במקום מצוה התירו אבל לא איסור תורה. ועיין בכה"ח אות ע"ג.

ה. רמב"ם בפ"ו מהלכות שבת וכדעת הרי"ף. וסתם מר"ן שאין חילוק בין כלים שעושין מלאכה או אין עושין מלאכה דמותר להשאיל ולהשכיר אפי' בע"ש, אבל לדעת הי"א שהוא הרא"ש בשם רבינו יונה בשבת דף י"ט, כלים שעושים בהם מלאכה אסור להשכירם בע"ש לא"י דמחזי כשלוחו. מ"א ס"ק ב'. אבל כלים שאין עושין בהם מלאכה מותר. אבל לענין שצריך להשכיר בהבלעה זהו אפי' בכלים שאין עושין בהם מלאכה וזה לכו"ע כמ"ש בב"י. ו. ואם זה מפורסם שהכלי של ישראל אסור להשכיר, שזה לא עומד לאריסות כמו בסי' רמ"ג, מ"א וא"א אות א'.

ז. וי"א דגם כלים שאין עושין בהם מלאכה כגון טלית וחלוק אסור להשכיר לעכו"ם בע"ש כמ"ש הב"י בשם התוס' והר"ן והגם שדעת מר"ן והפוסקים להתיר בזה מ"מ היכא דאפשר יש להחמיר, כה"ח אות ג'.

ח. ה"ה חבית שעושין בה שכר, ורק בחלוק וטלית מותר, משב"ז אות א' ועיין בשבת י"ח ע"ב.

ט. אבל ליהודי מותר להשכיר לו אותם גם בערב שבת ובלבד שיהיה בהבלעה ואף שישאל ודאי לא יעשה בהם מלאכה בשבת, מ"מ עושה בהם דבר שאינו מלאכה בשבת וע"כ צריך ג"כ בהבלעה, כ"כ הא"ר אות ב'.

והגם שבסי' רנ"ב סעיף ב' פסק דמותר לתת עורות לעבדן סמוך לחשיכה אם קצץ עמו, שאני התם שאין ריוח לישראל במה שהעכו"ם עושה מלאכתו ביום שבת, אבל כאן כיון שיש ריוח לישראל שהכלים נשכרים ביום שבת לעכו"ם הוי כשלוחו, ט"ז בס"ק א' מב"י.

מותר להשכיר לו ובלבד שלא יקח ממנו שכר שבת אלא בהבלעה ב כגון שישכיר לו לחדש או לשבוע, אבל להשאיל לו מותר ל גם בע"ש.

הגה: והעיקר כסברא האחרונה ב, ומותר להשאיל לו בע"ש אפי' שמתנה עם האיניו יהודי שגם הוא יחזור וישאיל לו ב ולא הוי בזה כשכירות.

דף יח:

עין משפט א.

או"ח סימן רנד פעיף ח

ה. יא. לא ימלא אדם קדירה קטניות ותורמוסין ויתן לתוך התנור ערב שבת סמוך לחשיכה משום שדברים אלו אינם צריכים בישול גדול ודעתו עליהם לאכלם לאלתר, ומשום כך אע"פ שלא נתבשלו כלל הרי הם כשאר תבשיל שהתחיל להתבשל ולא נתבשל כל צרכו שאסור להשהותו. וה"ה לכירה וכופח.

הגה: שאינם גרופים וקטומים ע ואפשר לחתות בהם.

י. כיון שזה מופלג מן השבת אינו נראה כשלוחו, ובלבד שזה יהיה בהבלעה. ב. אבל ליטול רק שכר שבת בלבד אפי' בכלי שאין עושין בו מלאכה ואפי' בחדר לדור בו אסור, מ"א ס"ק ג' ועוד אחרונים. אבל י"א דדעת הרמב"ם מותר גם בלי הבלעה ובמקום מצוה כגון להוליך אתרוגים ואין העכו"ם רוצה להשכיר רק ליום שבת מותר כ"כ הא"א באות ג'. כה"ח אות ח'.

ל. כיון שאין לו שכר מזה לאו בשליחותו הוא עושה, פרישה אות ג'. ולהשאיל לו שמותר אפי' בעושין מלאכה, מ"א ס"ק ד' וכתב הב"י דהרוקח שאסר בהשאלה בעושין מלאכה לאו הלכתא, אבל הב"ח כתב דכל יר"ש יחוש לדברי הרוקח בעושין מלאכה, כה"ח אות י'.

מ. זו דעת הרמ"א, אבל מר"ן כסתמא להתיר כהרי"ף והרמב"ם ורק יש לחוש ל"א. כה"ח אות י"א.

נ. היינו כלי אחר שחוזר ומתנה עמו שגם הוא ישאלנו. ועיין בכה"ח אות י"ב. ואפי' העכו"ם משאיל לו יותר מביום אחד נגד יום השבת ג"כ מותר, א"ר אות ה'.

ס. הגם דבפ' אין צדין אמרו דתורמוסין צריכים ז' פעמים בישול עד שיהיו ראויים לאכילה, כאן איירי בפעם השביעית. ועכשיו המנהג לשרות אותם במים עד שיתמתקו ואין שולקין אותם רק פעם אחת, וא"כ כאן איירי ששרו אותם עד שנמתקו.

ע. מיהו בכופח שהוסק בעצים לא מהני גריפה, ואם הוסק בקש לא צריך גריפה, והרמ"א דבריו על כירה בלבד, מ"א ס"ק כ"ה.

ה. יב. אם עבר ועשה כן אפי' בשוגג אסורים עד מוצאי שבת בכדי שיעשו פ.

עין משפט ב. או"ח סימן רנד סעיף ט

מ. יג. כמו כן לא ימלא חבית של מים ז ויתן אותה לתוך התנור ערב שבת עם חשיכה, ואם עשה כן אסורים למוצאי שבת ק בכדי שיעשו.

עין משפט ד. או"ח סימן רנב סעיף א

א. מותר להתחיל במלאכה בע"ש סמוך לחשיכה אע"פ שאינו יכול לגומרה מבעוד יום והיא נגמרת מאליה בשבת ר, כגון לשרות דיו ש וסממנים במים והם נשרים כל השבת, או לתת אגודות של פשתן לתנור כדי שיתלכנו ת או לתת צמר לתוך הדוד שאינה על האש ואטומה בטיט. ואם היא על האש אסור שמא יחתה, ואפי' אינה על האש אם לא אטומה בטיט יש חשש שמא יגיס בה וחייב משום מבשל א.

א. ב. מותר לפרוס מצודות חיה ועופות ודגים בע"ש והם ניצודים מאליהם ביום השבת ג.

פ. דקנסו שוגג אטו מזיד, ב"י.

והיינו שלא נתבשלו כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום, וזה לסברא השניה בסי' רנ"ג סעיף א' אבל לסברא הראשונה בעינן שיתבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו והמנהג כסברא שניה, כה"ח אות ס"ח.

צ. הגם שהמים ראויים לשתייה כמו בפירות חיים הראויים לאכילה, מ"מ אינם טובים כ"כ כמו הפירות, מ"א ס"ק כ"ו.

ק. ואפי' שוגג, והיינו אם לא נתבשל מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי.

ר. שבת י"ז ע"ב. וכב"ה. ועיקר הטעם משום שלבית הלל אין להם שביתת כלים, ואין להם ג"כ גזירה ע"ש עם חשיכה אטו חשיכה, ב"ח.

ש. משום איסור מגבל בשבת.

ת. ולא חיישינן שמא יחתה כיון שהרוח קשה להם לא יגלה התנור גמ' שם.

א. ומיירי בעדיין לא נתבשלו, אבל אם נתבשלו חייב משום צובע, כה"ח אות ו'. ואפי' אינה על האש, דכלי ראשון מבשל אפי' לאחר שהעבירוהו מעל האש כל זמן שהיד סולדת בו כמ"ש בסי' שי"ח סעיף ט'.

ב. דאין אנו מצויים על שביתת כלים, ובשבת אסור דלפעמים יבא לידי חיוב חטאת כגון שבשעת פריסתו ילכוד מיד.

מותר למכור לאינו יהודי ולטעון עליו סחורה סמוך לחשיכה, ובלבד שיצא מפתח ביתו ^ג של ישראל מבעוד יום.

הגה: ויש מתירין שהאינו יהודי יוציא מפתח ביתו של ישראל גם בשבת, אם הישראל ייחד ^ד לו מקום מבעוד יום, ויש להחמיר.

או"ח סימן שיח פעיף יח

יח. כ. קדירה של תבשיל שהוציאה מרותחין מעל גבי האש, אם לא נתבשלה כל צרכה אין מוצאין ממנה בכף שנמצא מגיס ויש בזה משום מבשל ^ה, ואם נתבשל כל צרכו מותר ^ו.

יח. כא. צמר ליורה אע"פ שקלט הצבע אסור להגיס בו ^ז.

הגה: ולכתחלה יש ליזהר גם בקדירה בכל ענין ^ח.

עין משפט ה. או"ח סימן רנג פעיף א

א. א. כירה היינו כעין קדירה של חרס שפיה למעלה ואינה מחוברת בקרקע אלא מטלטלת ופיה ארוך ויש מקום לשים עליה ב' קדירות אם הסיקו אותה בגפת שזה פסולת של זיתים, או בעצים אסור ליתן עליה תבשיל מבעוד יום ולהשהותו עליה ^ט, אא"כ נתבשל כל צרכו

ג. שלא יראה כמו שהלוהו או משכנו לכותי או מכר לו בשבת, ט"ז ס"ק ב'.

ד. דאז הוי כחפצו של האיני יהודי, מ"א ס"ק ג'. אבל יש להחמיר דהרואה סובר ישראל ציוהו להוציא, מ"א ס"ק ד'. ויש מקילים בהשכיר לעכו"ם החדר בפרוטה לכל השבת, וי"א דזה כייחד ויש להחמיר, כה"ח אות י"ד.

ה. והב"י הביא בשם הכלבו דאם מגיס בקדירה בעודה על האש חייב משום מגיס אפי' בנתבשלה כל צרכה.

ו. אבל לא על האש לכלבו הנ"ל, אבל הב"י כתב בשם המ"מ פ"ג דמותר להכניס המצקת ולהוציא מהקדירה, וכ"מ בב"ח בריש סי' רנ"ב. והא"ר הסיק דכשהיא על האש ודאי יש לאסור.

ז. משום בישול שהצמר צריך הרבה בישול וכמ"ש בס"י רנ"ב.

ח. והעולם נהגו היתר באינו על האש להוציא עם מצקת. כה"ח אות קע"ז.

ט. שבת ל"ד ע"ב. והר"ן כתב שר"ח פירש דתנורים שלנו שפיהן מן הצד דינם ממש כדין כירה, ב"ח, וכ"כ הב"י, ט"ז ס"ק ט"ז. וה"ה שמותר להשהות בתוכה, מגמ' שבת ל"ז ע"א ופי' רש"י שם.

ורק בפסולת של זיתים או עצים שיש גחלים גזרו שמא יחתה, אבל בדבר שאינו עושה גחלים לא גזרו.

ומצטמק^י ורע לו שאז אין חשש שמא יחתה^ב, או שהתבשיל חי^ל שלא נתבשל כלל^מ שאז מסיח דעתו ממנו עד למחר, וכל הלילה יכול להתבשל בלא חיתוי^נ.

אבל אם נתבשל קצת ולא כל צרכו או שנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו חוששין שמא יחתה, וע"כ אסור להשהותו על הכירה אלא א"כ גרף שהיינו הוציא ממנה כל הגחלים^ס, או קטם דהיינו שכסה הגחלים באפר^ע ע"מ למעט החום שלהם^פ.

ובטור כתב דאיירי להשהותו עליה לצורך הלילה וכ"כ הלבוש, אבל לצורך היום בכל אופן מותר משום דמסיח דעתו ממנו ולא חוששין שמא יחתה, אלא שבב"י נסתפק בזה בדעת הטור ודעתו בין לצורך הלילה בין לצורך היום אין חילוק, דחוששין שמא ימלך לאוכלו בלילה ויבא לחתות, כה"ח אות ג'.

י. דהיינו מתמעט, וקפה אחרי שנתבשל כל צרכו אם ישהו אותו על האש מצטמק ורע לו, שם אות ד'.

כ. וכל מה שמותר להשהות ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה מותר גם ע"ג כופח או תנור אפי' אינו גרוף וקטום, ב"י.

ל. והיינו שנותן החתיכה חיה סמוך לחשיכה ממש, אבל אם נתנו מבעוד יום אסור דכבר נתבשל קצת קודם השבת, וצריך לסלקו משחשיכה אלא א"כ נתבשל כל צרכו קודם השבת, מ"א ס"ק ב', וגם בעינן שיהיה מצטמק ורע לו כמו שכתב בשו"ע, כה"ח אות ו' ממחה"ש, וא"א אות ב'.

מ. דאם נתבשל קצת חיישינן שמא יחתה, ואפי' לא הגיע לשליש בישול, ט"ז ס"ק א'.

נ. אבל אם במשך הלילה לא יכול ג"כ להתבשל אלא ע"י חיתוי חיישינן שמא יבא לחתות ואסור, כה"ח אות ח'.

ס. זהו דעת הרמב"ם ודלא כהר"ן שפסק כהר"ה דהיינו גרף כל הגחלים לצד אחד, אבל אם גרף כל הגחלים לגמרי גם בתנור מותר, אלא בתנור גם בגרף לגמרי אסור.

והיינו בתנור שבימי הגמ', אבל בתנור שלנו שפתחו מן הצד דינו ככירה, כה"ח אות ט'.

ע. או בעפר, וא"צ לכסות עד שאין ניכר שם האש, אלא בקטימה כל שהוא מספיק, ב"י. ואפי' הובערה אח"כ מותר, ואפי' הגחלים של רותם, מגמ' שבת ל"ז ע"ב, והטעם דכיון דגילה דעתו דלא צריך הגחלים די בזה, מ"א ס"ק ג', ומ"מ צריך שיתן עפר על כל הגחלים ולא רק על מקצתם, א"ר אות ד'.

פ. ה"ה אם הגחלים עממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה, מגמ' שבת ל"ז ע"א, ורמב"ם פ"ג הלכה ד'.

וה"ה אם נתן דבר המפסיק בין הגחלים והקדירה כגון שהניח חתיכת ברזל או פח על הגחלים מותר להניח הקדירה על גבי הפח או הברזל דנחשבת לקטומה בזה.

ע"כ הנותנים כלי הקפה על אותה חתיכת פח בשבת מותר להחזיר כלי הקפה בשבת אחר שנטלו משם ע"פ אותם תנאים הכתובים בסעיף ב', שהיינו בעודה רותחת ולא הניחה ע"ג קרקע ועיין בכה"ח באות י"א, ובאות ל"ח.

א. ב. נתן בקדירה חתיכה **ז** היה **ז** מותר להשהותה כאילו כל הקדירה חיה, שע"ז מסיח דעתו ממנה ואינו בא לחתות.

מותר לסמוך לה קדירה בסמוך חוצה לה, אפי' אינה גרופה או קטומה.

א. ג. אם הכירה הוסקה רק בקש או בגבכה **ז** שאין עושין גחלין מותר לשהות עליה אפי' אינה קטומה ואינה גרופה.

הגה: שתי כירות ודופן של חרס בניהם והאחת גרופה או קטומה והשניה אינה גרופה או קטומה, מותר לשהות ע"ג הגרופה או קטומה, אע"פ שמוסיף הכל מזו שאינה גרופה או קטומה.

א. ג. תנור שהוא ג"כ מחרס אלא שמחובר לקרקע ופיו קצר למעלה ורחב למטה שמתוך כך נקלט חומו בתוכו יותר מכירה **ז**, ע"כ אפי' הוסק בקש או בגבכה אסור אפי' לסמוך לו קדירה ואפי' אם הוא גרוף **ש** וקטום.

הגה: כל זמן שהיד סולדת בו **ז**.

א. ד. תנור זה כ"ש דאסור לשהות בתוכו **א** או על גבו.

א. ה. כופח שהוא כמו תנור אלא שאינו רחב למטה וצר למעלה כמו התנור אלא הוא בשוה למטה ולמעלה ויש בו מקום שפיתת קדירה אחת, אם הוסק בקש או בגבכה דינו כמו כירה ואם הוסק בגפת או בעצים דינו כתנור.

צ. דוקא חתיכת בשר שא"א לה להתבשל לצורך הלילה, אבל ירקות לא מהני, ב"י, מ"א ס"ק ד'.

ק. ואם הוסקה בפחמים הרי הם כעצים, כלבו.

ר. רש"י שם, מ"א ס"ק ז'.

ש. דגם הגרוף אינו גורף אלא רוב האש, רמב"ם פ"ג הלכה ו'.

ת. אבל אם אין יכול להגיע ליד סולדת בו מותר ליתן אפי' על גבו בשבת, ואפי' אינו גרוף וקטום ועיין בכה"ח אות ט"ז.

א. היינו תבשיל שלא בישל כל צרכו או מצטמק ויפה לו, אבל מצטמק ורע לו מותר, וה"ה אם התבשיל חי לגמרי או נתן לתוכו אבר חי מותר להשהות אפי' בתנור שאינו גרוף וקטום והוסק בעצים, כה"ח אות י"ז.

ותנורים שלנו כיון שרחבים יותר משפיתת קדירה דינם ככירה, כ"כ הכלבו.

א. ו. שכח ושהה אם הוא תבשיל שבישל כל צרכו מותר אפי' שהוא מצטמק ויפה לו^ב, אבל אם הוא תבשיל שהתחיל להתבשל ולא התבשל כל צרכו אסור עד מוצאי שבת^ג.

אבל אם עבר ושהה במזיד^ד אסור בשניהם עד מוצאי שבת^ה.

הגה: ובכדי שיעשו.

הגה: החזירה הא"י בשבת דינה כשכח ושהה^ו, ואם החזירה הישראל^ז דינו כעבר ושהה^ח.

ואם מצטמק ורע לו מותר שהרי לא נהנה מן האיסור.

א. ז. י"א ט שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שהוא שם אדם שהיה אוכל מאכלו שלא נתבשל כל צרכו^י, או שנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו מותר להשהותו על גבי כירה.

ב. וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלֹא נִהְנֶה מִמֶּנּוּ כִּל כֵּךְ כִּיּוֹן שֶׁהִיא רְאוּי לֵאכִילָהּ, אֲבָל בְּלֹא נִתְבַּשַׁל כָּל צָרְכּוֹ דְּנִהְנֶה מִמֶּנּוּ אֲסוּר עַד מוֹצְאֵי שַׁבַּת בְּכַדֵּי שִׁיעֵשׂוּ, א"ר אֹת י"ב.

ג. מִשְׁמַע דְּאֲסוּר לְכוֹלֵם וְלֹא רַק לְזֶה שֶׁשָּׁכַח וְשֶׁהָהּ, וְלִבְנֵי בֵּיתוֹ פְּשִׁיטָא דְּאֲסוּר דְּהוּ"ל כְּמוֹ בְּשִׁבְלוֹ, מ"א ס"ק י"א, אֲבָל הַב"ח פֶּסֶק דְּלֵאחֲרִים מוֹתֵר וְגַם לִבְנֵי בֵּיתוֹ, אֲבָל דַּעַת הָאֲחֵרוֹנִים לְהַחֲמִיר אִפִּי' לְאֲחֵרִים עַד מוֹצְאֵי שַׁבַּת בְּכַדֵּי שִׁיעֵשׂוּ, כַּה"ח אֹת כ'.

ד. אֲבָל עֵבֶר בְּשׁוּגָג שֶׁסִּבֵּר שֶׁמוֹתֵר דִּינוֹ כְּשָׁכַח, וְכ"כ הַט"ז בִּי"ד ס' צ"ט ס"ק ט', וְהִבִּיאוּ הַמ"א בְּסִי' ק"ד ס"ק ו'. וְיֵשׁ חוֹלְקִים דְּדִינוֹ כְּמִזִּיד, כַּה"ח אֹת כ"א.

ה. וְלֹא דְּמִי לְמִבְּשֵׁל בְּשַׁבַּת בְּמִזִּיד דְּאֲסוּר לּוֹ לְעוֹלָם כְּמ"ש בְּסִי' שִׁי"ח סַעִיף א' שֶׁשֵּׁם עֵבֶר עַל דְּאוֹרֵייתָא, אֲבָל כֵּאֵן אֵינּוּ אֵלֶּא מְדַרְבְּנָן, לְבוֹשׁ.

ו. וְהַב"ח כָּתַב דָּאם מִצְטַמֵּק וְיִפֶּה לּוֹ מוֹתֵר אִפִּי' אִם עֵבֶר וְשֶׁהָהּ, מִיְהוּ לְעִנְיָן דִּינָא הַמְנַהֵג לְהַקְלֵ כִּישׁ אֹמְרִים שֶׁכָּתַב אַח"כ בְּשׁוּ"ע שֶׁכָּל שֶׁנִּתְבַּשַׁל כְּמִאֲכָל בֶּן דְּרוֹסָאֵי מִשְׁהִין אִפִּי' לְכַתְּחֵלָהּ, וְכַמ"ש הַרְמ"א דְּנִהְגוּ לְהַקְלֵ. כַּה"ח אֹת כ"ג.

ז. הֵינּוּ בְּלֵי יִדְיעַת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִם אָמַר יִשְׂרָאֵל לְעִכּוּם בְּמִזִּיד לְהַחֲזִירָה הוּי כְּאִילוֹ בְּעִצְמוֹ הַחֲזִירָה, לְבוֹשׁ.

ז. אִפִּי' בְּשׁוּגָג, מ"א ס"ק י"ד.

ח. וְאֲסוּר אִם מִצְטַמֵּק וְיִפֶּה לּוֹ, וְנִרְאָה דְּבִזְזָה לְאֲחֵרִים מוֹתֵר, מ"א שם.

ט. וְהִיא דַּעַת רִש"י וְר"י וְהַרְא"שׁ וְהַטוֹר שֶׁפֶּסְקוּ כַּחֲנִינְיָה דְּבַמְבוּשָׁל כְּמִאֲכָל בֶּן דְּרוֹסָאֵי אֵין יוֹתֵר חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יַחְתָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁרְאוּי לֵאכִילָהּ לְמָה יַחְתָּהּ בַּחֲנָם וְע"כ מוֹתֵר אִפִּי' בְּאִינָה גְרוּפָה אֹו קְטוּמָה וְרַק בְּלֹא הַגִּיעַ לְמִאֲכָל בֶּן דְּרוֹסָאֵי צְרִיךְ גְרוּפָה אֹו קְטוּמָה, אֹו כְּשָׁבָא לְהַחֲזִיר בְּשַׁבַּת כְּמ"ש בְּסַעִיף ב' דְּבִשְׁעַת חֲזָרָה יֵשׁ חֲשֵׁשׁ יוֹתֵר לְחִיתוּי, כַּה"ח אֹת כ"ו.

י. לִיסְטִים הִיָּה וּמִבְּשֵׁל בִּישׁוּלוֹ שְׁלִישׁ בִּישׁוּל רִש"י בְּשַׁבַּת כ' ע"א. אֲבָל מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם בְּפ"ט נִרְאָה שֶׁהוּא חֲצִי בִּישׁוּל, ב"י. וְכ"כ בְּסִי' רִנ"ד סַעִיף ב', וְהַגַּם שֶׁבִּי"ד בְּסִי' קִי"ג סַעִיף ח' פֶּסֶק שְׁלִישׁ בִּישׁוּל, כָּתַב הַמ"א בְּסִי' רִנ"ד ס"ק ח' דְּמִשּׁוּם חוֹמְרָא שֶׁל שַׁבַּת פֶּסֶק

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעורבים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: או אפי' ע"ג תנור.

א. ח. אפי' הכירה הוסקה בגפת או בעצים ואפי' אינה גרופה או קטומה. ולי"א זה לא אמרו בגמ' גרופה או קטומה והוסק בקש או בגבבה אלא בהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי, וכן לענין אם נטל הקדירה מעליה ובא להחזירה שוב בשבת.

ולדעה זו אם שכח ושהה תבשיל שהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי אסור ^ב וכ"ש אם עבר ושהה.

הגה: ונהגו להקל כסברא האחרונה ^ל.

א. ט. כל דין של שהה היינו שהקדירה יושבת על כסא של ברזל, או ע"ג אבנים מבלי לנגוע בגחלים, אבל הטמינה ע"ג הגחלים ^מ לדברי הכל אסור.

הגה: וי"א דאפי' אם הקדירה עומדת על גבי האש ממש, כל זמן שהיא מגולה למעלה ^ב לא נקראת הטמנה ומותר. וכן המנהג, רק שנזהרין לנתקן מן האש קצת קודם השבת כדי שהישראל יוכל להסירו משם בשבת, ואם לא ניתקן מן האש ונמצאו ע"ג האש בשבת יש להסירם משם ע"י אינו יהודי, ואם אין א"י שם מותר גם ע"י ישראל ויזהר לקחת אותם בנחת שלא ינענע הגחלים ^ס, ואם ינענעם קצת הוי דבר שאינו מתכוון ומותר.

לחומרא, ולדין שאין אנו בקיאים איזה נקרא מאכל בן דרוסאי יש לשער כל שנאכל ע"י הדחק מחמת בישול זה, כה"ח אות כ"ח.

כ. ומ"מ אם החזירו הישראל בשוגג, כל שמצטמק ויפה לו אף שהגיע למאכל בן דרוסאי אסור, א"ר אות ט"ז.

ל. כ"כ הלבוש, והמשב"ז אות א'.

מ. וי"א כן ס"ל למר"ן השו"ע דאם שולי הקדירה נוגעים בגחלים נקראת הטמנה, ועיין בס"י רנ"ז ובכה"ח שם אות מ"ב, כה"ח אות ל"ב.

נ. פ"י שאין הקדירה מכוסה בבגדים ואפי' שהתנור סתום מותר, א"ר אות י"ז, ועיין ברמ"א בס"י רנ"ז ובכה"ח שם.

ס. וי"א ודוקא ע"ג האש, אבל אם הקדירה נמצאת בתוך הגחלים שא"א שיקח הקדירה ולא ינענע הגחלים אסור לקחת אותה משם ואפי' לומר לא"י, רק אם הא"י הוציאה מעצמו מותר, כה"ח אות ל"ד.

לפתוח התנור בליל שבת, והא"י חוזר אח"כ וסותמו אם נתבשל המאכל כבן דרוסאי, הרמ"א בתשובה סי' ק"ב מתיר רק שלא יאמר לא"י לטוח בטיט.

או"ח סימן רנד סעיף א

עין משפט ו ז.

א. אפי' שבשר חי מותר להשהותו בקדירה בע"ש, מ"מ בצלי שאצל האש אסור^ע להניחו סמוך לחשיכה שממהר להתבשל^פ ויבא לחתות, ודוקא בבשר שור או עז, אבל בבשר גדי או עוף שהם מנותחים^צ לאברים מותר, דלא חיישינן שיבא לחתות שאם יחתה בהם ישרפו.

ב. אם נתן הבשר בתנור וטח פיו בטיט בין של גדי ועוף בין של שור או עז מותר, דלא חיישינן לחיתוי שאם בא לפתוח תכנס הרוח ויצטנן התנור ויתקשה הבשר ויפסדו.

הגה: ואין חילוק בזה בין חי לגמרי לנתבשל קצת.

הגה: ויש מחמירין וסוברין דבתנור וטח אותו בטיט הכל מותר ובמגולה הכל אסור גם של עוף או גדי. ובתנור שפיו מכוסה ולא טח אותו בטיט אז יש לחלק בין בשר עוף וגדי לבשר שור ועז כדרך שנתבאר והכי נהוג כסברא זו.

או"ח סימן רנד סעיף ב

עין משפט וז ט.

ב. ג. אין צולין בצל וביצה או בשר^ק ע"ג גחלים^ר אלא כדי שיצלה מבעוד יום משני צדדיו כמאכל בן דרוסאי שהוא חצי בישולו, אפי' הוא בשר גדי דכיון שהניח אותו ע"ג גחלים אינו חושש אלא שיצלה מהרה

ע. שבת י"ח ע"ב, דדוקא בקדירה שאינה ממהרת להתבשל ומסיח דעתו ממנה עד למחר התירו ולא חיישינן שמא יבא לחתות.

פ. וה"ה לכל מיני קטניות שממהרים להתבשל, מ"א ס"ק ב' מרי"ו.

צ. פי' אפי' לא הגיע למאכל בן דרוסאי כיון דלא חיישינן לחיתוי, ומה שאסר בסעיף ב' קודם מאכל בן דרוסאי ומשמע אפי' בשר גדי שם היינו ע"ג האש, ועיין בכה"ח אות ה'. ודוקא כשהם מנותחים לאברים אבל שלמים דינם כבשר שור ועז.

ק. ואע"פ שאינו צולה אלא לצורך מחר, מאחר שראוי לאכול בלילה יבא לחתות, ב"י.

ר. היינו סמוך לגחלים ולא על הגחלים ממש דאיך יקח הבשר מעל הגחלים בשבת דאולי לא נכבו עדיין, מרדכי, ולהרמב"ם צ"ל שממתין עד שיתכבו הגחלים, מ"א ס"ק ז', וא"כ לדעת השו"ע שהוא כרמב"ם צ"ל על הגחלים ממש וממתין מלקחת אותם בשבת רק אחר שיתכבו.

ואפי' שישרף ויהיה חרוך הילכך חיישינן שמא יחתה, אבל אחרי מאכל בן דרוסאי לא חיישינן לחיתוי אפי' אם הוא בשר שור דכיון שראוי לאכילה מדוע יחתה להפסידו.

עין משפט י. או"ח סימן רמו פ"ב

ב. אסור להשאיל שום כלי ש לאינו יהודי בשבת, ואפי' בע"ש אם הוא סמוך לחשיכה כל שאין זמן להוציאו מפתח ביתו של הישראל קודם החשיכה ה, משום הרואים שיאמרו ישראל ציוהו להוציאו.

עין משפט כ. או"ח סימן תמג פ"א

א. חמץ משש שעות ולמעלה ביום י"ד בניסן אסור בהנאה א.

הגה: ואפי' חמצו של א"י אסור להנות ממנו.

ש. אפי' שאינם עושים מלאכה. וה"ה למכור או להלוות או ליתן במתנה, מגמ' שבת י"ח ע"ב, ורמב"ם פ"ו הלכה י"ט.

והטעם מפורש בסמ"ג לפי שהרואה סבור שהישראל ציוה לעכו"ם להוליכו מחוץ לבית ברה, ולא יודעים שהעכו"ם לקחו לצורך עצמו, ב"י.

ולפ"ז שאין לנו היום ר"ה מותר להשאילו, אך י"ל דגם באיסור כרמלית מדרבנן אסור אמירה לגוי, ועוד אחרי שחז"ל אסרו משום חשש מן התורה דר"ה לא פלוג גם באיסור דרבנן כ"כ הב"ח, והט"ז בס"ק ג'.

ואם העיר מוקפת חומה שמותר לטלטל בכולה כתבו הט"ז והמ"א דמותר. אך ממ"ש הרמב"ם בפ"ו דהטעם משום דיראה כמי שהלוהו לעכו"ם או משכנו או פסק עמו או מכר לו בשבת א"כ אין חילוק וגם אם העיר מוקפת אסור מטעם זה ולא רק משום איסור הוצאה ויש להחמיר כהרמב"ם. כה"ח אות י"ז.

ואם ידוע שהעכו"ם יוציא הדבר מחוץ לתחום כגון מחרישה, גם בעיר מוקפת כולה אסור גם לדעת הט"ז והמ"א.

וועיר שעשו בה עירוב חצירות ותחומין דינה כעיר מוקפת חומה, ומ"מ בכלים שעושין מלאכה אסור אפי' בעיר מוקפת או עשו בה עירוב, כך משמע מדברי הט"ז בס"ק ג'.

ת. לאו דוקא אלא קודם ספק חשיכה, כה"ח אות כ"א.

א. מברייטא פסחים כ"א וכו', ואסרוהו חכמים שתי שעות קודם, ממשנה י"א וכו'. ומשש שעות ולמעלה היינו סוף שש ותחלת שבע, פר"ח. וכל האוכל חמץ מתחילת שעה שביעית לוקה מן התורה. רמב"ם פ"א הלכה ח'. מ"מ אינו עובר על ב"י וב"י עד הלילה רק על עשה דשביתו, ולדעת רש"י עובר גם בב"י וב"י מתחילת שבע שעות, אין זה מוכרח בדעת רש"י. כה"ח אות א'.

וואם לוקין על ההנאה בלא אכילה עיין בפר"ח שהאריך ויש בפלוגתא בזה. שם אות ג'. ואפי' חמץ נוקשה או תערובת חמץ אסור בהנאה מתחילת שעה שביעית. שם אות ד'.

א. ב. מתחילת שעה חמישית ביום י"ד אסרוהו חכמים ב באכילה, וכל שעה חמישית מותר בהנאה, ורשאי למוכרו לא"י אפי' שהא"י לא יאכל אותו קודם הפסח, ויכול להאכילו לבהמה חיה ועוף ובלבד שיעמוד עליהם לראות שיאכלו ולא יצניעו ממנו שיש לבער מה ששיירו ממנו ג.

ומתחילת שש שעות ולמעלה אסרוהו גם בהנאה ד.

הגה: אלו הד' שעות שמותר לאכול בהם חמץ הם שעות זמניות ה לפי ענין אורך היום. וי"א עד ב' שעות קודם חצות מותר לאכול.

ב. דחששו שלא יטעו ביום המעונן מגמ' דף י"ב. והנו"ב כתב דחמץ נוקשה מותר בשעה חמישית ומצה עשירה מותרת בע"פ עד חצות אפי' לדעת הרמ"א בסי' תמ"ד סעיף א' שאין נוהגין לאכול אותה בפסח. כה"ח אות ז'.

ג. היינו כשמגיע זמן איסורו.

ד. משום דרובא טעו בין שש לשבע שעות, מרש"י בפסחים י"א ע"ב. ע"כ אסור להריח פת חמה של עכו"ם משש שעות ולמעלה. כה"ח אות י"ג.

ואם קידש בו אשה אינה מקודשת. טור. ועיין באהע"ז סי' כ"ח סעיף כ"א שפסק דאם חמץ מדרבנן ושעות דאורייתא או חמץ דאורייתא ובשעות דרבנן הוי ספק מקודשת, ועיין מש"כ שם במנחת אשר אות מ"ב-מ"ג.

חמץ של הקדש או של עכו"ם שלא קיבל עליו אחריות הרי זה רשאי למכרו גם בשעת איסורו שאין הנאה זו שלו. כה"ח אות ט"ז.

ו. אם האדם נמצא במדינה אחת וחמצו במדינה אחרת ושם במקום החמץ עדיין לא הגיעה שעה ששית, הולכים אחר מקום החמץ ולא מקום עמידת בעליו. שם אות י"ז.

ז. מצה כפולה בע"פ שאסור המקום שנכפל, צריך שריפה ואסורה בהנאה, ב"ח. כה"ח אות י"ח.

ה. כתב הלבוש שמחשבין השעות מזריחת החמה עד השקיעה, אבל לדעת הב"ח יש לחשב מעמוד השחר עד צאת הכוכבים. וכ"כ הפר"ח. כה"ח אות כ"א.